

Stateråd holdtes hos Kongen den 7. juni 1940 i

i Bispegården i Tronsø.

Tilstede var Statsminister Nygårdsvold, Utenriksminister Koht, Staterådene Ystgård, Hjeltnveit, Læ, Torp, Ståstad, Wold, Hindahl, Ljungberg og Nielsen.

I. Stateråd Wold foredro:

92 (1) innstilling om provisorisk anordning om den kommunale skatteligning for 1940-41.

Innstillingen bifaltes av Kongen.

93 (2) innstilling til Kgl. res. om benådning for Erling William Romann Larsen.

Innstillingen bifaltes av Kongen.

II. Stateråd Wold foredro på vegne av Handelsdepartementet:

94 (1) innstilling om Kgl. res., angående utførsel av klippfisk og og tørrfisk, om at de Kgl. resolusjoner som i medhold av midlertidig lov av 25. juni 1937 med tilleggalover av 24. juni 1938 og 9. juni 1939 er utferdiget 27. august 1937 og 25. august 1939 oppheves.

Innstillingen bifaltes av Kongen.

95 (2) innstilling om provisorisk anordning om salg til utlandet av fisk og fangstprodukter sålydende:

I medhold av Grunnlovens § 17 bestemmes:

§ 1. Det skal inntil videre være forbudt å tilby eller selge til utlandet produkter av fiske og fangst med mindre der foreligger tillatelse fra Handelsdepartementet eller den som det overdrar det til.

§ 2. Handelsdepartementet eller den som det overdrar det til kan treffe nærmere bestemmelser til gjennomføring av forbudet i § 1 og til kontroll med at det overholdes.

§ 3. Denne anordning trer i kraft straks.

Innstillingen bifaltes av Kongen.

III. Stateråd Torp foredro

96 (1) innstilling til provisorisk anordning om endring i provisorisk anordning av 22. april 1940 om pengevesenet, Norges Bank m.v. under

(96)

den nåværende krigssituasjon således:
Med hjemmel i grunnlovens § 17 bestemmes:

I.

I provisorisk anordning av 22. april 1940 om pengevesenet, Norges Bank m.v. under den nåværende krigssituasjon skal § 5 lyde:

"Norges Banks hovedsete skal inntil videre være på det sted utenfor Oslo som fastsettes av kongen eller den han dertil bemyndiger. Det kan også legges ^{til} et sted utenfor rikets grenser.

II.

Denne anordning trer i kraft straks."
Innstillingen bifaltes av kongen.

97

(2) innstilling til Kgl. res. om Norges Banks direksjon sålydende:

1.a. Konsul Oscar Hansen, Molde løses fra sitt hverv som medlem av den ved Kgl. resolusjon av 22. april 1940 oppnevnte direksjon for Norges Bank.

b. Som nytt medlem oppnevnes skipsreder Thomas Olsen.

2.a. Følgende varasemn for medlemmene av Norges Banks direksjon løses fra sine hverv:

Stortingsmann Ulrik Olsen, Kristiansund/N.

Banksjef Mohrdahl, Molde, ^{ny}

Rådmann Alvestad, Ålesund.

b. Som nye varasemn oppnevnes:

Skipareder H. ysing Olsen og direktør Nils Petersen.

Innstillingen bifaltes av kongen.

98

(3) innstilling til Kgl. resolusjon sålydende:

I medhold av provisorisk anordning av 1 dag om endring i provisorisk anordning av 22. april 1940 om pengevesen, Norges Bank m.v. under den nåværende krigssituasjon fastsettes at Norges Banks hovedsete heretter og inntil videre skal

(98)

være i Storbritannia paa det sted hvor Finansdepartementet til enhver tid bestemmer.

Innstillingen bifaltes av Kongen.

IV. Stataraad Lie foredro:

99

(1) innstilling om provisorisk anordning om endring av provisorisk anordning av 22. april 1940 om Regjeringens overtakelse av hvalolje og svømmende laster tilhørende norske eiere i de besatte områder, saaledes:

"Med hjemmel i grunnlovens Par. 17 bestemmes:

Par. 2 i provisorisk anordning av 22. april 1940 skal heretter lyde:

Par. 2. Alle svømmende laster og andre beholdninger i utlandet av varer som tilhører norske enkeltpersoner, selskaper, korporasjoner eller stiftelser i de okkuperte områder og som er kjøpt før 9. april 1940 overtas av Regjeringen mot erstatning som nevnt under Par. 1.

Innstillingen bifaltes av Kongen.

(2) innstilling om Kgl. res. saalydende:

100 a

"Skipfartsdirektør Øivind Lorentzen eller den han bemyndiger gis fullmakt til paa Regjeringens vegne aa overta og ved salg eller paa annen maate aa disponere over hvalolje, svømmende laster, og andre beholdninger i utlandet av varer som tilhører norske enkeltpersoner, selskaper, korporasjoner og stiftelser i de okkuperte områder og som er kjøpt før 9. april 1940, jfr. provisoriske anordninger av 22. april og 7. juni 1940.

Direktør Lorentzen eller den han bemyndiger gis samme disposisjonsrett over varer i utlandet

(100a)

som paa annen maate til ^{den} norske regjering eller norske statsinstitusjoner."

Innstillingen bifaltes av Kongen.

V. Statsministeren uttalte følgende:

100b

Etter tyskernes overfall paa Norge den 9. april besluttet Stortinget i møte paa Hamar samme dag at Norges selvatendighet og frihet skulle forsvares. Stortingspresident Hambro uttalte ved Stortingemötets avslutning paa Kolverus samme dag at det er av den største betydning aa opprettholde den lovlige norske regjeringsmakt, selv om denne skal maatte utöves fra et sted utenfor landets grenser. Kongen, Kronprinsen og Regjeringen maa ikke paa noen maate falle i fiendens hender. Det ble ikke fra noe hold reist noen innvending mot denne uttalelse, som derfor er aa betrakte som uttrykk for Stortingets oppfatning.

Kampen mot fienden har vært fört i samsvær med Stortingets vedtak. Vi har faatt støtte og hjelp militært og materielt fra de allierte vestmaktens side. Uten denne støtte hadde det ikke vært mulig aa opprettholde forsvaret i den utatrekning som har vært gjort hittin til.

Stillingen for de allierte i Frankrike og Belgia er imidlertid slik at de naa har meddelt Regjeringen at de ikke lenger kan yde Norge noen militær hjelp, og at hele deres hærstyrke, baade til lands, til sjöns og i luften vil bli dratt tilbake aaa snart som mulig.

Under disse forhold og fordi det har vist

(1006)

seg umulig aa skaffe heren den nødvendige ammunisjon og annet krigsmateriell vil det være bespøst for Norge aa fortsette krigen.

For imidlertid aa gjøre et forsøk paa aa bevare den del av Norge som ennaa er fritt har Regjeringen gjennom den svenske utenriksminister søkt aa faa i gang forhandlinger med Tyskland om fastsettelse av en demarkasjonslinje mellom den okkuperte og den frie del av Norge, slik at krigstiltakene nordenfor denne linje skulle innstilles, og at alle utenlandske tropper skulle trekkes tilbake nordenfor denne linje. Den svenske utenriksminister har erklært seg villig til aa søke aa faa en saana ordning istand. Vi har ogsaa tilbudt at i tilfelle ordningen med en demarkasjonslinje kunne bli akseptert, ville vi ikke ha noe imot at svenske tropper overtok bevoktningen paa begge sider av denne linje. Dette forsøk fra vaar side paa aa stanse krigens 5deleggelse i Nord-Norge og samtidig bevare Nord-Norge under norsk administrasjon har imidlertid ikke ført fram.

Forvarsasjefen, kommanderende general Ruge, har anbefalt at Kongen, Kronprinsen og Regjeringen under disse forhold midlertidig forlaster landet.

Under henvisning til de før refererte uttalelser fra Stortingspresidenten paa Stortingets møte paa Elverum og fra kommanderende general, finner Regjeringen aa maatte tilraade at Kongen, Kronprinsen og Regjeringen, Stortingets president og saa mange av de embedsmenn

(1006)

som har fulgt med Regjeringen, og av armeen, marinen og luftvåpenets offiserer som mulig flytter over til et alliert land, for derfra aa opprettholde den lovlige regjeringsmakt for Norge. Vi mener at en saaan flytning vil vere av den største betydning for fremtiden, for saa lenge som Kongen og Regjeringen fortsetter sin virksomhet i et fritt land, saa lenge vil det vere vanskelig for fienden aa kunne etablere en lovlig regjering i Norge.

Paa Regjeringens vegne tillater jeg meg derfor aa innstille til Deres Majestet

at Kongen, Kronprinsen og Regjeringen flytter til et alliert land og bekjentgjør det for almenheten ved en proklamasjon som senere vil bli fremlagt.

Innstillingen bifaltes av Kongen.

Statsministeren uttalte videre:

Hans Kongelige Høyhet Kronprinsen har i regjeringskonferansen den 3. juni dette aar reist spørsmålet om hvorvidt han skal bli tilbake i Norge i tilfelle av at Kongen og Regjeringen flytter til et annet land. Hans Kongelige Høyhet uttalte ved den anledning at han var villig til aa bli igjen, og mente at han ved aa samarbeide f.eks. med administrasjonsrådet kunne - saa langt hans evner strakk til - gjøre folk og land nytte, - kanskje forberede stemningen for de bedre tider som maatte komme.

Regjeringen har sammen med Stortingspresidenten overveiet dette spørsmål, men finner paa det bestemtteste aa maatte fraråde at Hans

(1006)

Kongelige Høyhet blir tilbake i Norge og der- ved faller i tyskernes hender. Naar Regjer- ingen har funnet aa maatte gi dette raad, saa er det baade av hensyn til Kongehuset og av konstitusjonelle grunner. Vi frykter for at Hans Kongelige Høyhet ikke vil faa anledning til aa kunne yde folk og land de tjeneester som vi vet det er hans høyeste ønske aa yde, men at hans navn tvertom kunne bli misbrukt. Dessuten vil Regjeringen nevne at ifølge vaar konstitu- sjon er Hans Kongelige Høyhet den nærmeste av- tager til Tronen, og vi er ikke i tvil om at tyskerne vil benytte seg av dette til fordel for sine interesser.

Regjeringen som baade forstaar og i aller høyeste grad paaskjønner den uegennytte som ligger i Hans Kongelige Høyhets tilbud saa der- for paa det innstendigste fraraade at Hans Kongelige Høyhet blir igjen i Norge.

Kongen erklærte seg enig i dette.

Statsministeren foredro innstilling til kgl. res. om utnevning av banksjef A. Sunde og Landbruksutsending A. Fjelstad til konsultative stateraad.

Dat forbeholder at Mr. Fjelstad forbeholder de lignende forbehold som Herr Landbruksutsending i Sverige, og at han efter sin stateraadets givne tilfælde og utvalgte stilling som Landbruksutsending innstillingen bifaltes av Kongen.

Stateraad Nielsen tilraadde at stateraad J.L. Nowinckel og Jakob Vik som ennå ikke hadde tiltratt sine embeder og heller ikke i noen nær fremtid kan antas aa faa anledning til aa melde seg til tjeneeste, fritas for aa tiltre sine embeder.

Utenriksminister Koht fremla utkast til

1014

(1016)

Proklamasjon til det norske folk om Kongens og Regjeringens reise fra Norge.

Proklamasjonen ble godtatt og undertegnet av Kongen og Statsministeren.

H.M. Kongen uttalte deretter at han den hele tid hadde tatt hensyn kun til landets beste uten aa ta noesomhelst personlig hensyn og han gikk ut fra at Regjeringens medlemmer hadde gjort det samme. Etter nøye overveielser var han kommet til det bestemte resultat at det eneste han og Regjeringen i den foreliggende situasjon hadde aa gjøre var aa reise fra Norge for i et fremmed land aa fortsette arbeidet til Norges beste. Kongen uttalte deretter: Leve Fedrelandet.

Handwritten signature

<i>Stenlynggaard</i>	<i>Kabmand</i>	<i>Haar</i>
<i>Stenlynggaard</i>	<i>Topp</i>	<i>Wald</i>
<i>Loren</i>	<i>Terje</i>	<i>Olof</i>
<i>Bing</i>	<i>Wald</i>	<i>Andell</i>
<i>Wald</i>	<i>Wald</i>	<i>Wald</i>

Handwritten signature